

Z p r á v a

o pomeroch na BA odbore Pov.vnútra a o činnosti Valáška a Čermáka.

Pomery na býv.BA odbore po februári 1948:

V roku 1947 pri realizovaní prípadu "Sprisahanie", prišlo k rozporom medzi súdr.Balážom na jednej strane,Bélom a Čermákonom na druhej strane. Tieto rozporu sa vyostrili natočko,že po februári 1948 bol vytvorený Akčný výbor na štát.bezpečnosti,ktorý mal očistiť štátnu bezpečnosť od protikomunistických živlov.Túto príležitosť chceli využiť Bél,Hagara a Mišeje na to,aby odstránili zo štátnej bezpečnosti súdr.pplk.Baláža.Celá záležitosť bola riešená na členskej schôdzi,na ktorej sa zúčastnil aj predseda KSS sádr.Široký.Súdr.Baláž dostal satisfakciu,Bél bol preložený na tlačové oddelenie a Čermák poslaný do Prahy na Min.vnútra.Zdalo sa ,že situácia je vyriešená.Nejak v tejto dobe prišiel na bezpečnostné oddelenie UV-KSS Valášek.Začal dochádzať k jednotlivým veliteľom a oboznamoval sa s pomerami.Začiatkom 1949 roku prebehla reorganizácia štát.bezpečnosti a tiež stranicka preverka.Prednóstom odboru BA sa stal s.pplk.Sedmík.Tento žil vždy z rozporov Béla a s.Baláža a hneď sa prikláňal buď na jednu stranu, alebo na druhú.Pomer Baláža k Sedmíkovi neboli dobrý,pre jeho žandárske metody práce a pre nedostatok odbornej a politickej vyspelosti.

Pomer medzi Bélom a Balážom sa zdánlive uróvnal po preverke začiatkom roku 1949.

V roku 1949 som bol premiestnený na KV-štba.Nitra,ako Krajský veliteľ.V dôsledku špatného stavu v ktorom sa KV-štba.Nitra nachádzalo,som mal veľa práce a na BA odbor som málo dochádzal.

Koncom 1949 roku bol poverený s.Baláž vyšetrovaním stranickych záležitostí.Bola zostavená tzv.ST skupina,ktorá tieto veci spracovávala.V tomto čase bol som odvolaný z Krajského veliteľstva a pridelený do "ST skupiny".Pracovný plán a linia práce postavená s.Balážom bola schválená s.Širokým.Pracovalo sa po týchto linkách:

- 1./Triedne a nepriateľské živly,
- 2./Anglická,
- 3./Americká,
- 4./Francúzka a Španielska,
- 5./Trockisti,
- 6./Titovci.

Okrem toho tu boli prípady ako "Pšenička,Šmidke a pod".

17 127 10

Pokiaľ sa pamäťam, najdôležitejšou osobou vo Francúzkej linke bol Clementis a v záležitosti "Bon"/Bon bola lodná kaviareň v Bratislave na ktorú Elementis dochádzal za jej majiteľom kpt. Bartoňom/.

V linke Anglo-americkej bol najdôležitejším objektom Koloman Moškovič, teraz Moško, vedúci organizačného oddelenia US-KSS v Bratislave. Podstatená časť materiálu pochádzala myslím z výpovedi Noela Fielda od súdr. z maďarskej štátnej bezpečnosti. V tomto materiale sa hovorilo o tom, že Koloman Moškovič za jeho pobytu v Londýne v emigrácii bol vplyvným človekom v Trast fonde, od ktorého boli financované rôzne emigrancké skupiny v Londýne, peniazmi, ktoré pochádzaly od britskej vlády. Viaceré okolnosti, ktoré opodstatňovaly podozrenie, že súdr. Moško bol získaný angl. zprav. službou sa nachádzajú v materiale "ST skupiny".

V Španielskej linke bol najdôležitejší objekt bývalý Krajský pol. tajomník v Bratislave Gaboš a poslanec Holdoš.

V Titovcoch bol najdôležitejší prípad Šmidke a spol.

V americkej linke figuroval Dezider Benau, zamestnaný pravdepodobne na SOR v Bratislave.

Podrobnejšie poznatky o praci ST skupiny sú obsiahnuté v Materiale ST skupiny, alebo možno vypočuť súdr. Zachara, Hlavatého, Medeka a Janošíka Jozefa.

Material ST skupiny pokiaľ viem mal dostať v Prahe na ministerstve Šváb a v Bratislave Valášek.

Z rozhovoru so súdr. Balážom viem, že si často stážoval v tejto dobe že ho chcú nepriatelia kompromitovať, že vymýšľajú naňho rôzne nepravdivé zprávy, aby ho takto zaneprázdnili a odviedli od práce v ST skupine.

V tejto súvislosti by som chcel uviesť jeden prípad:

Koncom novembra roku 1949 bol som pri nejakej príležitosti v Bratislave, keď som sa stretol s Glázerom, vedúcim AC na BA odbore, ktorý mi hovoril, že práve odchádzajú s Valáškom do Nitry a že je potrebné zariadiť fotografovanie nejakého materiálu v Nitre. Požiadal ma aby som dal ďalekopis som úpravu, aby im to bolo v Nitre umožnené. Povedal som, že práve odchádzam do Nitry a že to môžem zariadiť osobne. Opýtal som sa Glázera o jakú vec ide, on mi na to povedal, že ide o Trojana. Na to ma Glázer zaviedol na US-KSS k Valáškovi, ktorý bol velmi prekvapený, že mi to Glázer povedal a prikázał mi, aby som o tom nikde nehovoril, že to je čiste partajná záležitosť, čo niekoľko razov opakoval. Nakľaľko sa mi celá vec nevidela, že sa vedeť šetrenie bez vedomia velitelov na BA a najmä preto, že som vedel že sa s. Baláž stýkal s Trojanom, súdil som, že tu niečo nie je v poriadku. Myslel som, že Valášek pripravuje k realizácii prípad Trojana preto, že dúfa, že Baláž bude

./.

18
20

s Trojanom kompromitovaný. Súdr. Baláž, keď som mu o tejto veci referoval potvrdil moju domnienku, dal však príkaz na jeho realizáciu. Ked sa v priebehu realizácie ukázalo, že Trojan je skutočne zločinec, zmenil som svoj názor na vec a mysel som, že som Valáškovi krivdil.

Dnes je moj názor ten, že postatným dôvodom pre ktorý sa k realizácii Trojana prikročilo, bola snaha kompromitovať Baláža a prekaziť tak činnosť ST skupine.

Poznatky o Čermákovi:

S Čermákom som sa bližšie soznámi začiatkom roku 1949 na BA odbore kedy som pracoval v študijnej skupine. Čermák bol v tedy veliteľom I. oddelenia na BA. V tej dobe bol pomer s. Baláža s Čermákom velmi dobrý a preto som sa i ja začal na neho ináč dívať. Pri viacerých akciach na ktorých sme sa spoločne zúčastnili som videl, že pracuje odhodlane a svedomite. Mal viaceré pracovné úspechy, ako prípad "Tvarožek, Púčik a spol a pod." Sám som sa presvedčil, že niektorý súdruhovia, ktorí boli proti nemu, mu bud závideli jeho úspechy, alebo v nich boli zbytky antisemitizmu. Z tohto hľadiska som sa i v ďalšom na Čermáka díval. V júni 1949 bol som odvelený na KV-št. Nitra a moje styky s Čermákom boli len pri príležitostných návštevách na BA odbore. V apríli 1950 bol som znova premiestnený na Pov. vnútra, odbor BA a ustanovený veliteľom III. oddelenia. V tejto dobe som sa s Čermákom častejšie stýkal a to aj súkromne. Vo volnom čase sme chodili spolu so s. Bálážom, so s. Belanským vtedajším veliteľom II. odd. a Čermákom hrávať volejbal. Po likvidácii BA odboru, bol som premiestnený znova za Krajského veliteľa na KV-št. Nitra. Od tejto doby moje styky s Čermákom boli zriedkavé. Ja som ho navštívil občas v Bratislave za účelom prejednania niektorých služobných záležitostí v úrade a asi dva kráť na byte.

Po likvidácii BA odboru bol Čermák jediným bližším známym, ktorého som na KV-št. Bratislava mal, pretože ostatný boli popremiestňovaný na ostatné krajské veliteľstvá. Čermák mal plnú dôveru strany, súdiac podľa toho, že chodil na referáty ústrednému tajomníkovi KSS súdr. Bašťovanskému.

V záležitosti jeho svadby s Elzou Krajčírovou, ktorá bola niekoľko rokov v emigrácii v Londýne, bol údajne Čermák u súdr. námestka Nuna, ktorý mu vraj povedal, že nie sú námiety po politickej stránke proti tejto svadbe.

Prehlasujem, že pri všetkých mojich stykoch s Čermákom sa tento ani raz nezmienil o niečom takom čo by mi bolo podezrivé, alebo čo by malo proti stranícky charakter.

Ked sa však na vec dívam s hľadisku dnešnej situácie, je tu viacej okolností, ktoré sú mi podezrivé, ktoré snád pomôžu pri odhalovaní jeho nepriateľskej činnosti:

./.

24

19
123

- 1./Čermák má sestru v zahraničí,
- 2./Pri jednej príležitosti,nepamätám sa presne kedy sa Čermák predomou vyjadril,že vraj má spojenie na Sov. ľudí,ktoré je vraj veľmi komplikované.Viac o tom nehovoril a ja som sa ho nechcel pýtať.
- 3./Čermák sa často stýkal s istým Sendem,ktorý je vyšším úradníkom Pov. starostlivosti,s Dr.Gondom s Pov.zdravotníctva,ktorý bol podozrivý zo spolupráce s Dánskym červeným krížom.Bližšie okolnosti vie uviesť s. Belanský,býv.veliteľ II.odd.na BA odbore.Dalej sa stýkal s Jurom Spitzerom z US-KSS.
- 4./Je treba vypočuť istého Hložu,bývalého orgána I.odd.,ktorý bol pozdejšie zaistený pre nejakú bitku a ktorý má udajne vedieť,nejaké veci na Čermáka.
- 5./Treba vypočuť,bývalého člena ÚŠB Markoviča,ktorý bol až do 1948 roku zamestnaný na štát.bezpečnosti a potom zo zdravotných dôvodov bol prepustený.Vie veľa vecí o Čermákovi.Podrobnosti vie s.Belanský.
- 6./Na I.oddelení sa stratila svojho času základná kniha,myslím z referátu 28,Čermák vtedy upodozrieval svojho zástupcu Mihalíka.Pri rozhovore bol prítomný s.Belanský.Je možné že išlo o provokáciu so strany Čermáka.
- 7./Svojho času bol zaistený orgán menom Benadik,zamestnaný na AC u Glázera, povrávalo sa vtedy,že bola naňho urobená provokácia.Je možné,že sa ho Čermákova skupina chcela zbaviť.Podrobnosti bude vedieť Medve,vtedajší obranný referent odboru BA.
- 8./Po prepustení Sedmíka a Bela s BA odboru,bola v Harmonii porada všetkých veliteľov a inštruktorov,ktorú viedol s.Baláž Súdr.Baláž bol menovaný prednóstom odboru BA.Na tejto porade navrhol s.Baláž,aby veliteľa operatívy,teda jeho zástupcu robil Čermák.Čermák sa proti tomu veľmi rezolutne postavil,hoci nemal nijakých vážnejších dôvodov.Keď sa všeci súdr.postavili za to,aby to prevzal,Čermák prehlásil,že radšej vystúpi zo štát bezpečnosti.**xx**

I.oddelenie som podľa návrhu s.Baláža mal prevziať ja.Chovanie sa Čermáka vtedy bolo nevysvetliteľné.Dnes súdim o tom toľko,že nechcel pustiť z rúk I.odd.,kde mal najvhodnejšie pole pôsobnosti pre svoju záškodnícku činnosť.

- 9./Čermák mal spojenie udajne so škpt.Gálom,naším voj.atché v Juhoslávii.
Myslím,že mi o tom raz hovoril Čermák.

Poznatky o Valáškovi:

S Valáškom som sa vcelku stýkal málo.Mal som o ňom zlý dojem pre jeho taktizovanie,bezzásadovosť pri riešení sporov na BA odbore.V tomto názore ma utvrdil tiež nasledovný prípad:

•/•

U 124
Tesne pred likvidáciou BA odboru mal Valášek odcestovať so s.Balážom do Prahy, kde sa malo rozhodnúť o rozmiestnení kádrov po krajoch. Deň predtým večer bol som zavolaný spolu s Čermákom a s.Belanským k Valáškovi. Stretli sme sa na ulici pred domom, kde býval a prechádzajúc sa po ulici, začal rozprávať o tom, že nesúhlasi s koncepciou s.Baláža, pokiaľ sa týka, likvidácie BA odboru, že chce hájiť stanovisko, aby bol vytvorený malý aprát pri US-KSS, ktorý by svojimi oddeleniami odpovedal organizácii štátu bezpečnosti. Presne sa už na obsah jeho reči nepamätam, avšak spolu so s.Belanským, nakoľko Valášek staval veci proti s.Balážovi, sme mali ten dojem, že nás chce proti nemu poštvať a získať na svoju stranu. Staval veci však zaobalené a nepriamo. V celej tejto schôdzke sme videli, neseriezne počínanie a vec sme hlásili na druhý deň s.Balážovi. Myslím, že s.Baláž toto Valáškovi vytýkal, pretože asi za týždeň, keď som sa z Valáškom stretol mi povedal, že sme narobili u s.Baláža zbytočných rečí.

Pri realizácii prípadu Trojan, Valášek navštívil vo vezení, bývalého ministra za slovenského štátu Šaňa Macha, údajne preto, aby ho vypočul na Trojana. Pri tejto príležitosti vypočúval tiež nejakých členov UŠB, mená si nepamätam a aj ťa Prezidia Min.vnútra za býv.slovenského štátu. Myslím, že sa volal Golc. Je treba preskúmať, či dôvody návštevy, alebo vypočúvanie týchto väzňov, neboli predstierané a či nemal iný záujem prísť do styku s tímto väzňami. Valášek mal vôbec veľký záujem o veci Gestapa a UŠB.

V mesiaci marci t.r., keď prebiehal aktív komunistov v bezpečnosti v Nitrianskom kraji, na ktorom sa zúčastnil aj Valášek mi tento rozprával, že má málo času, pretože rozpracováva prípad Novomestský a Husák. Má vraj zápisnicu o výpovedi Novomestského pri súdení Macha, kde vraj Novomestský Macha chráni.

Dalej mi rozprával, že pracuje na prípade "Pšenička" v ktorom je zapletený terajší Krajský veliteľ štb. v Žiline škpt. Kubík a pretože bude z miesta Krajského veliteľa odvolaný. Valášek mi nehovoril v tomto prípade nič nového, pretože som vec poznal z materialu ST skupiny, čo Valášek asi predpokladal.

V priebehu aktívu prišiel Čermák, ktorý hovoril, ak si dobre pamätam, že bol v Leopoldove a že využije príležitosť cesty do Bratislavu, aby sa z Valáškom porozprával, lebo sú vraj obidvaja veľmi zaneprázdnenej a majú málo času. Vtedy mi to vôbec nebolo podozrivé, nakoľko to boli ich obvyklé spôsoby využitia času.

Valášek chodieval skoro denne na referát k s.Bašťovanskému a dosť často chodieval na MNB za s.Nunom, podľa toho, ako sa Valášek vyjadril.

Keď som videl, že Valášek má plnú dôveru u ústredného tajomníka KSS

21
125
23

s. Bašťovanského a tiež na MNB, moje pochybnosti o Valáškovi týmto ochably.

O riadení politickej práce Valáškom, ako predsedom Slovenského vedenia v bezpečnosti, podám zprávu dodatočne.

V prípade, že by sa vyskytly v tejto zpráve nejaké nepochybnosti, prosím aby som bol na ne vypočutý.

.....
Krajský veliteľ štb.:
mjr. F i l a n v.r.